

Бондаренко В.А., Львівський
державний університет внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ІНОЗЕМОЇ МОВИ

Головною метою навчання іноземним мовам у вищих немовних закладах є підготовка спеціалістів до практичного володіння іноземною мовою з професійно орієнтованим спрямуванням. Тобто опанування іноземної мови розглядається як набуття студентами комунікативної компетенції для практичного користування іноземною мовою: працювати з відповідною іншомовною літературою з фаху, брати участь у бесідах та міжнародних конференціях, писати статті іноземною мовою, листуватися з іноземними партнерами. Український спеціаліст має бути конкурентоспроможним, вміти адаптуватися в глобальному суспільстві, застосовувати свої знання, набуті впродовж життя, у власній практичній діяльності.

Сам процес навчання має бути побудованим на принципах інтерактивної взаємодії студента з викладачем у різноманітних життєвих ситуаціях. Така взаємодія повинна розвивати самостійність студента, його творчу активність і відповідальність за кінцевий результат. Індивідуально-орієнтований підхід до

навчання і вивчення іноземної мови є сучасним і більш ефективним, ніж суто класичний, спрямований на узагальнення кінцевого результату і розрахований на середнього студента. У контексті індивідуально-орієнтованого підходу до навчання іноземним мовам в теорії та практиці викладання виділяються концепції автономного навчання (*learn autonomy and autonomous, self-directed learning*). Використання такої технології навчання дає можливість студентам взяти на себе управління своєю навчальною діяльністю з оволодіння мовою, що вивчається - студент вирішує, що й як він хоче вивчити та бере на себе відповідальність за прийняті рішення та їх виконання. При цьому студент виступає для самого себе й як об'єкт управління, й як суб'єкт управління, який планує організацію та контроль своїх виконавчих дій, приймає функції вчителя на себе. Таким чином, в процесі навчання іноземній мові та через даний предмет реалізовується завдання розвитку особистості студента, формування у нього навичок навчальної діяльності з метою опанування іншомовних компетенцій, здатності самостійно (автономно) управляти даною діяльністю як в конкретній навчальній ситуації, так і в контексті подальшого безперервного вивчення мови [3, с. 7].

Індивідуальний характер самостійної роботи виявляється в тому, що її організація, планування та контроль за нею здійснюються на рівні конкретної особи і викладач надає індивідуальну методичну допомогу. Індивідуальний підхід до самостійної роботи передбачає диференціацію не тільки обсягу, змісту, складності і термінів виконання намічених завдань, а і міри та характеру допомоги, що надається у навчанні. Головним принципом цього направлення є те, що в центрі навчання повинен бути студент, а не викладач, ідея пізнання, а не викладання.

До основних цілей індивідуалізації самостійного навчання студентів іноземної мови відносять такі: заповнення прогалін у вихідному рівні володіння іншомовним мовленням і своєчасне усунення нового відставання, що з'являється; розвиток інтелектуального кругозору, психічних якостей особистості

студентів, які відіграють провідну роль в оволодінні іншомовним мовленням; формування індивідуального стилю оволодіння іншомовним мовленням; активізація навчально-виховного процесу з іноземної мови; створення позитивного емоційного фону навчального процесу; стимулювання самостійної навчальної діяльності [1, с. 58].

Дослідження теорії і практики навчання іноземній мові студентів показують, що впровадження в навчальний процес трьох основних типів різнорівневих видів самостійної роботи (копіюючого, відтворюючого та творчого) є цілком доцільним. Вони забезпечують достатню диференціацію навчання і ґрунтуються на рівнях сформованості самостійності студентів [2].

Перший етап самостійної роботи - репродуктивний, або копіюючий, його реалізація можлива лише на базі завдань з поопераційним контролем. Найбільш ефективними такі завдання є для студентів з низьким рівнем підготовки, а також для всіх студентів на стадії первісного засвоєння матеріалу. На цьому рівні студент спостерігає дії викладача і копіює їх, він працює у співробітництві з викладачем. Прикладом вправ такого рівня можуть бути: імітація мовленнєвих зразків, вправи з ключами на засвоєння лексико-граматичного матеріалу тощо.

Самостійна робота другого типу носить пізнавально-пошуковий характер. Студент здатний самостійно відтворювати прийом, засвоєний у роботі разом з викладачем, використовує його в аналогічних умовах діяльності. Цей тип роботи рекомендується для студентів з середнім рівнем підготовки. Згідно з вимогами до цього типу самостійної роботи тільки частина вправ (найбільш складних) підкріплюється ключами. Прикладом таких вправ можуть бути: завершення незакінчених речень, бесіда з співрозмовником, переказ прочитаного матеріалу, відтворення висловлення-зразка без змін його форми і змісту, трансформація форми висловлювання, читання фабульного сюжету з подальшою репродукцією основного змісту.

На третьому, творчому, етапі самостійної роботи студент

типу студент не забезпечується повною системою орієнтирів, що вимагає від нього самостійного пошуку шляхів вирішення навчального завдання.

Незалежно від того, чому надаються переваги під час вивчення іноземної мови в немовному ВНЗ - читанню або усному мовленню, - реалізація кінцевого результату має відбуватися за комунікативним принципом. Відповідно до цього зміст індивідуального самостійного навчання має бути також орієнтований на вироблення комунікативних навичок. Для менш підготовлених студентів необхідні більш детальні пояснення і рекомендації щодо виконання завдань, їх необхідно частіше контролювати, надавати їм допомогу, заохочувати, створюючи і підтримуючи доброзичливу атмосферу при опитуванні і контролі, дозволяти їм користуватися будь-якими самостійно підготовленими допоміжними матеріалами у вигляді планів відповідей, коротких конспектів, ключових слів, змістовних слів, змістовних опор до тексту тощо.

Незважаючи на те, що самостійну роботу студентів доволі часто використовують в навчальних планах як невід'ємну складову процесу навчання іноземним мовам, а психофізіологічні особливості індивідуума опинилися в центрі уваги освітніх та педагогічних засад у зв'язку з демократизацією нашого суспільства, гармонійне поєднання індивідуального підходу з організацією самостійної роботи в процесі навчання іноземним мовам в немовних вищих навчальних закладах залишається дуже актуальним і недостатньо вивченим. Слід звернути особливу увагу на роль викладача в цьому процесі та розглянути інші аспекти індивідуалізації самостійної роботи студентів у немовному виші, які сприятимуть підвищенню самосвідомості, відповідальності, зацікавленості студентів у здобутті знань.

Список використаних джерел

1. Николаева С. Ю. Индивидуализация обучения иностранным языкам : Монография / С. Ю. Николаева. - К. : Вища школа, 1987. - 140с.

2. Парсяк О. Н. Організація самостійної роботи у процесі формування навичок усного мовлення / О. Н. Парсяк // Сучасні

проблеми вищої освіти. Зб.доп. до наук.-практ.конф. / Національний ун-т “Києво-Могилянська академія”. Миколаївська філія. - Миколаїв: Видавничий відділ НаУКМА, 1998.- С. 98-100.

3. Кузнецова О. Ю. Розвиток теоретичних ідей і практики мовної освіти у Великій Британії / О. Ю. Кузнецова. - Харків : Константа, 2002. - 236 с.

Василенко О.В., Національна академія внутрішніх справ, кандидат педагогічних наук, доцент

КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Сучасний стан міжнародних зв'язків України у різноманітних сферах життєдіяльності, вихід її у європейський та світовий простір, нові політичні, соціально-економічні та культурні реалії потребують певних трансформацій і у сфері освіти як важливого державного інституту, у тому числі й у галузі навчання іноземних мов. Сьогодні, як ніколи раніше, статус іноземної мови має тенденцію до постійного зростання. Серед світової спільноти вона все ширше набуває ролі засобу міжкультурного спілкування. Усе це зумовлює визначення основних стратегічних напрямків удосконалення цілей, змісту, методів, прийомів і засобів навчання іноземної мови. Вимоги часу й розпочата реформа системи освіти в Україні орієнтують нинішніх і майбутніх викладачів на використання гуманістичного підходу до навчання, на застосування методів, які сприяють розвитку творчих засад особистості з урахуванням індивідуальних особливостей учасників навчального процесу й спілкування.

Отже, характерною особливістю сучасного навчання іноземних мов є посилення комунікативної спрямованості навчального процесу, його наближення до реального процесу спілкування. Відповідно, методичним змістом навчання іноземної мови має бути комунікативність.